

EN SON DEĞİŞİKLİKLERLE

KOOPERATİFLER KANUNU

34
666

347.725
116
1988
6010

TÜRK-İŞ YAYINLARI NO: 173

ST. JOHN'S COLLEGE, NEW YORK

TÜRK-İŞ
Bilgi Merkezi

EN SON DEĞİŞİKLİKLERLE
1163 SAYILI
KOOPERATİFLER KANUNU

Yayına Hazırlayan
Oklay ÇALOĞLU

TÜRK-İŞ YAYINLARI NO : 173
Ankara, Kasım 1988

TÜRK-İŞ
Bilgi Merkezi

Tarifi.....

Demirbaş No.....

Tasatı No.....

347.725

116

1988

6010

Dizgi ve Kapak Düzeni: KOOPDANIŞ - GÜNEY AJANS Tel: 229 09 86
Baskı: LİDER MATBAASI Tel: 125 00 06 - ANKARA

KOOPERATİFLER KANUNU

Kanun No.: 1163

Kabul tarihi : 24 Nisan 1969

Resmî Gazete :

Tarih : 10.5.1969

Sayı : 13197

BİRİNCİ BÖLÜM KOOPERATİF VE KURULUŞU

A) TARİF

Madde 1 - Tüzel kişiliği haiz olmak üzere ortaklarının belirli ekonomik menfaatlerini ve özellikle meslek ve geçimlerine ait ihtiyaçlarını karşılıklı yardım, dayanışma ve kefalet suretiyle sağlayıp korumak amacıyla gerçek ve kamu tüzel kişileri ile özel idareler, belediyeler, köyler, cemiyetler ve dernekler tarafından kurulan değişir ortaklı ve değişir sermayeli teşekküllere kooperatif denir.

(T.T.K. 136, 137 m. K.K. 6/2, 59, 70 m.)

B) KURULUŞ, MUTEBERLİK ŞARTLARI, İSİM KULLANMA YETKİSİ :

Madde 2 - Bir kooperatif en az 7 ortak tarafından imzalanacak Anasözleşme ile kurulur. Anasözleşmedeki imzaların noterce onaylanması gerekir.

Yapı kooperatifleri ile konusuna taşınmaz mal temlik dahil bulunan diğer kooperatiflerin anasözleşmelerinde ortaklara taşınmaz mal temlik edileceği hakkındaki taahhütler başka bir resmi şekil aranmaksızın muteberdir.

Sermaye miktarı sınırlandırılarak kooperatif kurulamaz. Kooperatif adını ancak bu kanuna göre kurulmuş teşekküller kullanabilir.

Kooperatifler ve üst kuruluşlarının ünvanlarında, kamu kurum ve kuruluşlarının isimlerine yer verilemez. (3476 Sayılı Kanunla ek.)

(T.T.K. 140 m. K.K. 4, 20 m.)

C) İZİN VERME, TESCİL VE İLAN

Madde 3 - Anasözleşme, Ticaret Bakanlığına verilir. Bakanlığın kuruluşu izin vermesi halinde, kooperatif merkezinin bulunduğu yer ticaret siciline tescil ve ilân olunur. Tescil ve ilân olunacak hususlar şunlardır:

- 1 - Anasözleşme tarihi
- 2 - Kooperatifin amacı, konusu ve varsa süresi,
- 3 - Kooperatifin ünvanı ve merkezi,
- 4 - Kooperatifin sermayesi ve bunun nakdi kısmına karşılık olarak ödenen en az miktar ve her ortaklık payının değeri,
- 5 - Ortaklık payı belgelerinin ada yazılı olduğu,
- 6 - Aynı sermaye ve devralınan akçalı kıymetlerle işletmelerin neden ibaret oldukları ve bunlara biçilen değerler,
- 7 - Kooperatifin ne suretle temsil olunacağı ve denetleneyeceği,
- 8 - Yönetim Kurulu üyeleriyle kooperatifi temsile yetkili kimselerin ad ve soyadları,
- 9 - Kooperatifin yapacağı ilânların şekli ve anasözleşmede de bu hususta bir hüküm varsa Yönetim Kurulu kararlarının pay sahiplerine ne suretle bildirileceği,
- 10 - Kooperatifin şubeleri : Kooperatifler, lüzum gördükleri takdirde memleket içinde ve dışında şubeler açabilirler. Şubeler, merkezin sicil kaydına atıl yapılmak suretiyle bulundukları yer ticaret siciline tescil olunur.

Ticaret Bakanlığı, anasözleşmelerin, kanunun ihtiyarı hükümlerinden ayrıldığını ileri sürerek kooperatifin kuruluşuna izin vermekten kaçınmaz.

Anasözleşme değişiklikleri de kuruluşdaki usullere bağlıdır.

(TTK. 273, 280, 288 ve 300 m.)

D) ANASÖZLEŞMEYE KONACAK HÜKÜMLER :

1 - Mecburlı Hükümler :

Madde 4 - Kooperatif anasözleşmesinde aşağıdaki hususlara ait hükümlerin yer alması gerekir.

1. Kooperatifin adı ve merkezi,
2. Kooperatifin amacı ve çalışma konuları,
3. Ortaklık sıfatını kazandıran ve kaybettiren hal ve şartlar,
4. Ortakların pay tutarı ve kooperatif sermayesinin ödenme şekli, nakdi sermayenin en az 1/4'ünün peşin ödenmesi,
5. Ortakların aynı sermaye koyup koymayacakları,
6. Kooperatiflerin yükümlerinden dolayı ortakların sorumluluk durumu ve derecesi,

7. Kooperatifin yönetici ve denetleyici organlarının görev, yetki ve sorumlulukları ve seçim tarzları,
8. Kooperatifin temsiline ait hükümler,
9. Yıllık gelir gider farklarının, hesaplanma ve kullanma şekilleri,
10. Kurucuların adı, soyadı, iş ve konut adresleri.

(K.K. 6, 53, 88 m. T.K.K. 279 m.)

II - İhtiyarî Hükümler :

Madde 5 - Anasözleşme ayrıca aşağıdaki hususları da kapsayabilir:

- 1 - Genel kurul toplantısı, kararların alınması, oyların kullanılması hakkındaki hükümler,
- 2 - Kooperatifin çalışma şekline dair esaslar,
- 3 - Kooperatiflerin birliklerle olan münasebetleri,
- 4 - Kooperatifin diğer bir kooperatifle birleşmesine ait hükümler,
- 5 - Kooperatifin süresi.

(K.K. 26,43, 45, 50, 51, 70, 81 m.)

III - Yorumlayıcı Hükümler :

Madde 6 - 5 inci maddenin 1 ve 2 nci bentlerinde yazılı hususlar hakkında anasözleşmede hüküm olmadığı takdirde aşağıdaki hükümler uygulanır:

- 1 - Genel kurul, kooperatifi temsile yetkililer tarafından imzalanan taahhütlü mektuplarla veya mahalli gazete ile köylerde ise yazılı olarak imza karşılığı toplantıya çağırılır.
- 2 - Kooperatifin faaliyeti; kooperatifin amacı ve çalışma konusuyla sınırlıdır.

(M.K. 45, T.T.K. 137 K.K. 58, 59 m.)

E) TÜZEL KİŞİLİĞİN KAZANILMASI VE SORUMLULUK :

Madde 7 - Kooperatif ticaret siciline tescil ile tüzel kişilik kazanır. Tescilden önce kooperatif namına işlem yapanlar bunlardan şahsen ve zincirleme olarak sorumludur.

İKİNCİ BÖLÜM ORTAKLIK SIFATININ KAZANILMASI VE KAYBEDİLMESİ

A) ORTAKLIĞA GİRME ŞARTLARI VE EK ÖDEMELER

I - Ortaklığa girme şartları ve ortak sayısı : (3476 Sayılı Kanunla değişik)

Madde 8 - Kooperatif ortaklığına girmek için gerçek kişilerin medeni hakları kullanma yeterliliğine sahip olmaları gerekir. Ortak olmak isteyen gerçek ve tüzel kişiler, kooperatif anasözleşmesi hükümlerini bütün hak ve ödevleriyle birlikte kabul ettiklerini belirten bir yazı ile kooperatif yönetim kuruluna başvururlar. Kooperatif, ortaklarına kendi varlığı dışında şahsi bir sorumluluk veya ek ödemeler yükleyecek ise ortak olmak isteği, bu yükümlerin yazılı olarak kabul edilmesi halinde geçerli olur.

Yönetim Kurulu; ortaklar ile ortak olmak için müracaat edenlerin anasözleşmede gösterilen ortaklık şartlarını taşıyıp taşımadıklarını araştırmak zorundadır.

Yapı kooperatiflerinde konut, işyeri ve ortak sayısı genel kurulca belirlenir. Yönetim Kurulu, genel kurulca kararlaştırılan sayının üzerinde ortak kaydedemez.

(K.K. 1, 11, 14 m.)

II - Tüzel Kişilerin Ortaklığı :

Madde 9 - Özel idareler, belediyeler, köyler gibi kamu tüzel kişileri ile cemiyetler ve dernekler, kamu iktisadi teşebbüsleri ve kooperatifler, amaçları bakımından ilgilendikleri kooperatiflerin kuruluşlarına yardımcı olur, önderlik eder ve ortak olabilirler.

(K.K. 1, 8, m.)

B) ORTAKLIĞIN SONA ERMESİ :

I - Ortaklıktan Çıkma Serbestisi - Tazminat :

Madde 10 - Her ortağın kooperatiften çıkma hakkı vardır. Çıkma keyfiyetinin kooperatifin mevcudiyetini tehlikeye düşürmesi halinde ayrılmak isteyen ortağın, muhik bir tazminat ödemesine dair hüküm anasözleşmeye konulabilir.

(K.K. 1, 8, 11, 12, 17, 52, 84 m. T.T.K. 187/4. m.)

II - Ortaklıktan Çıkmanın Sınırlandırılması :

Madde 11 - Kooperatiften çıkma hakkının kullanılması, anasözleşme ile en çok 5 yıl için sınırlandırılabilir.

Haklı ve önemli sebeplerle bu süreden evvel çıkabileceği hususunda Anasözleşmeye hüküm konulabilir.

Bir ortağın hiçbir surette kooperatiften çıkmayacağına dair bağlamalar hükümsüzdür.

(K.K. m. 10)

III - Bildirme Süresi ve Çıkma zamanı :

Madde 12 - Çıkış ancak bir hesap senesi sonu için ve en az 6 ay önceden haber verilerek yapılır. Anasözleşmede daha kısa bir süre belirtilip hesap senesi içinde çıkışa müsaade edilebilir.

(K.K. 10, 11 m)

IV - Ortaklıktan Çıkmayı Kabulden Kaçınma :

Madde 13 - Yönetim Kurulu, anasözleşmeye uygun olarak yapılacak isteğe rağmen bir ortağın kooperatiften istilasını kabulden kaçınacak olursa, ortak çıkma dileğini Noter aracılığı ile kooperatife bildirir. Bildiri tarihinden itibaren çıkma gerçekleşir.

(K.K. 10, 11, 12 m.)

V - Ortağın Ölümü ve Ortaklığın Devri :

Madde 14 - Ortağın ölümü ile ortaklık sıfatı sona erer.

Anasözleşmede gösterilecek şartlarla ölen ortağın mirasçılarının kooperatife ortak olarak kalmaları sağlanabilir.

Ortaklık devredilebilir. Yönetim kurulu, ortaklığı devralan kişinin ortaklık niteliklerini taşıması halinde, bu kişiyi ortaklığa kabul eder. (3476 Sayılı Kanunla değişik.)

(K. K. 8, 10 m.)

VI - Görev veya Hizmetin Bitmesi, Taşınmaz Mal veya İşletme Karşılığı Ortaklık :

Madde 15 - Ortaklık sıfatı bir görev veya hizmetin yerine getirilmesine bağlı ise, bu görev veya hizmetin sona ermesi ile ortaklık sıfatı kalkar. Bu halde Anasözleşmeye hüküm konulmak suretiyle ortaklığın devamı sağlanabilir.

Ortaklık sıfatının kazanılması, anasözleşme ile bir taşınmaz malın mülkiyetine bağlı hakların kullanılmasına veya bir teşebbüsün işletilmesine bağlanabilir. Bu gibi hallerde taşınmaz malın mülkiyetinin veya işletmenin üçüncü şahıslara devir veya temlik ile ortaklık sıfatının bir hak olarak yeni malike veya işletmeyi alana geçebileceğini anasözleşme hüküm altına alabilir. Taşınmaz mala ait bu şekil iktisabın üçüncü şahıslara karşı muteber olması tapu siciline bu yoldan meşruhat verilmesine bağlıdır.

C) ORTAKLIKTAN ÇIKARILMA ESASLARI VE İTİRAZ :

Madde 16 - Kooperatif ortaklığından çıkarılmayı gerektiren sebepler anasözleşmede açıkça gösterilir. Ortaklar anasözleşmede açıkça gösterilmeyen sebeplerle ortaklıktan çıkarılamazlar. (3476 Sayılı Kanunla değişik)

Ortaklıktan çıkarılmaya yönetim kurulunun teklifi ile genel kurulca karar verilir. Anasözleşme, çıkarılanın genel kurula başvurma hakkı saklı kalmak üzere, bu hususta yönetim kurulunu da yetkili kılabilir.

Çıkarılma kararı gerekçeli olarak tutanağa geçirileceği gibi, ortaklar defterine de yazılır. Kararın onaylı örneği, çıkarılan ortağa tebliğ edilmek üzere, on gün içinde Notere tevdi edilir. Bu ortak tebliğ tarihinden itibaren üç ay içinde itiraz davası açabilir. Tebliğ edilen karar, Yönetim Kurulunca verilmiş ise, ortak, üç aylık süre içinde Genel Kurula da itiraz edebilir. Bu itiraz, ilk toplanacak Genel Kurula sunulmak üzere, Yönetim Kuruluna Noter aracılığı ile tebliğ ettirilecek bir yazı yapılır. Genel Kurula itiraz edildiği takdirde, Yönetim Kurulunun çıkarma kararı aleyhine itiraz davası açılmaz. İtiraz üzerine Genel Kurulca verilecek karara karşı itiraz davası hakkı saklıdır.

Üç aylık süre içinde, Genel Kurula veya Mahkemeye başvurmak suretiyle itiraz edilmeyen çıkarılma kararları kesinleşir.

Haklarındaki çıkarma kararı kesinleşmeyen ortakların yerine yeni ortak alınamaz. Bu kişilerin ortaklık hak ve yükümlülükleri, çıkarılma kararı kesinleşinceye kadar devam eder. (3476 Sayılı Kanunla ek.)

(K. K. 8, 15, 23, 27, 42, 44, 46, 51, 53, 68, 88 m. T. T. K. 330, 341, 372 m.)

D) KOOPERATİFTEN ÇIKAN VEYA ÇIKARILAN ORTAKLARLA HESAPLAŞMA SÜRESİ VE YÜKÜMLÜLÜK :

Madde 17 - Kooperatiften çıkan veya çıkarılan ortakların kendilerinin yahut mirasçılarının Kooperatif varlığı üzerinde hakları olup olmadığı ve bu hakların nelerden ibaret bulunduğu anasözleşmede gösterilir. Bu haklar, yedek akçeler hariç olmak üzere, ortağın ayrıldığı yıl bilançosuna göre hesaplanır.

Kooperatifin mevcudiyetini tehlikeye düşürecek nitelikteki iade ve ödemeler, Anasözleşmede daha kısa bir süre tesbit edilmiş olsa bile Genel Kurulca üç yıl aşmamak üzere geciktirilebilir. Bu durumda Kooperatifin muhik bir tazminat isteme hakkı saklıdır. Çıkan veya çıkarılan ortaklar ile mirasçılarının alacak ve hakları bunları isteyebilecekleri günden başlayarak beş yıl geçmekle zaman aşımına uğrar.

Çıkan veya çıkarılan ortağın sermaye veya mevduatından kısmen veya tamamen yoksun kalacağı hakkındaki şartlar hükümsüzdür.

(K. K. 1, 10, 11, 14 m.)

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM ORTAKLARIN HAK VE ÖDEVLERİ

A - ORTAKLIK SENEDİ :

Madde 18 - Her ortağın üyelik haklarının, ada yazılı ortaklık senedi ile temsil olunması şarttır. Bu senede Kooperatifin ünvanı, sahibinin adı ve soyadı, iş ve konut adresi, kooperatife girdiği ve çıktığı tarihler yazılır. Bu hususlar senet sahibi ile kooperatifi temsile yetkisi olan kimseler tarafından imzalanır. Ortağın yatırdığı veya çektiği paralar tarih sırasıyla kaydedilir. Bu kayıtlar kooperatifin ödediği paralara ait ise ortak imza eder. İmzalı ortak senedi makbuz hükmündedir. Mezkûr senet anasözleşmeyi ihtiva etmek şartıyla ortaklık cüzdanı şeklinde de düzenlenir. Ortaklık senetleri kıymetli evrak niteliğinde olmayıp sadece beyyine vesikası hükmündedir.

(K. K. 2/2 m.)

B) ORTAKLIK PAYLARI, ŞAHSİ ALACAKLILAR :

Madde 19 - Kooperatife giren her şahıstan en az bir ortaklık payı alınması gerekir. Anasözleşme, en yüksek had tesbit ederek bir ortak tarafından bu had dahilinde birden fazla pay alınmasına cevaz verebilir.

Bir ortaklık payının değeri 10.000.- liradır. Kooperatife girenler en çok 1.000 pay taahhüt edebilirler. Kooperatif üst kuruluşuna iştirak edenler ise en az 50 pay taahhüt ederler. Bir ortaklık payının değeri Bakanlar Kurulu Kararı ile 10 katına kadar artırılabilir. (3476 Sayılı Kanunla değişik)

Bir kaç pay bir ortaklık senedinde gösterilebilir. Senetle temsil edilmeyen paylar 10.000.- lira itibar olunur. (3476 Sayılı Kanunla değişik)

Her Kooperatifin iştirak mevzuuna göre kredi talepleri Bankalarca müesseselerce veya şirketlerce öncelikle karşılanır.

Tarım sal amaçlı kooperatiflerin yatırım faaliyetleri, ilgili bakanlıkça düzenlenen yönetmelik esasları dahilinde, bütçeden ayrılacak ödenekler yoluyla verilecek düşük faizli kredilerle desteklenir. (3476 Sayılı Kanunla değişik.)

Bir ortağın şahsi alacaklıları, ancak ortağa ait faiz ve gelir-gider farklarından hissesine düşen miktarı ve Kooperatifin dağıtılmasında ona ödenecek payı haczettilerabilirler.

(K. K. 23 m.)

C) AYNİ SERMAYE :

Madde 20 - Ayın nevinden sermaye konması veya Kooperatifin mevcut bir işletmeyi veya ayınları devralması anasözleşme ile kabul edilebilir.

(K. K. 21, 22 . m. T.T.K. 285, 293, 307 m.)

1. Değer biçme, bilirkişi :

Madde 21 - Anasözleşmede ayınların değeri tesbit edilmemiş ise, bu tesbit kurucular tarafından toplantıya çağırılacak ilk Genel Kurulda ortak adedinin 2/3'ünü temsil eden ortakların çoğunluğu ile seçilecek bilirkişi tarafından yapılır.

Kuruluştan sonra girecek ortakların ayın nevinden sermaye koymaları halinde bu çağrı yönetim kurulu tarafından yapılır.

Ortakların, 2/3'ünün birleşmesi mümkün olmayan hallerde bilirkişinin seçimi sulh hukuk mahkemesinden istenir.

Seçilen bilirkişi veya bilirkişiler tarafından verilen rapora karşı tebliğ tarihinden itibaren bir hafta içinde mahallî sulh hukuk mahkemesine itiraz edebilirler. Mahkemenin vereceği karar kesindir.

(K. K. 2 m. T.T.K. 137, 143, 307 m.)

2. Karar nısalbı, raporların kabulü :

Madde 22 - 21. madde gereğince atanan bilirkişi, gereken raporları düzenleyip verdikten sonra yapılacak Genel Kurul toplantısında, konu görüşölür. Çağrı mektuplarına bilirkişi raporunun bir örneği eklenir.

Ortak sayısının en az yarısının asaleten ve temsilen toplantıda bulunması şartıyla bilirkişi raporları okunup incelendikten ve gereğinde ayn neviden sermaye koyan kimselerin ve devralınacak işletmenin veya ayınların sahibinin açıklamaları dinlendikten sonra değerlerinin aynen kabul veya reddine, yahut itgilerinin muvatakatıyla değerdendirilmesine çoğunlukla karar verilir.

Ç; HAK VE VECİBELERDE EŐİTLİK :

Madde 23 - Ortaklar bu Kanunun kabul ettiği esaslar dahilinde hak ve vecibelerde eşittirler.

(K. K. 26, 48, 71, 83 m. T.T.K. 298 m.)

1. Bilgi edinmek hakkı, bilânço :

Madde 24 - Yönetim Kurulu'nun gelir gider farklarının dağıtım şekli hakkındaki teklillerini ihtiva eden yıllık çalışma raporu ile bilânço ve denetçilerin 66. madde hükümlerine uygun olarak tanzim edecekleri rapor Genel Kurulun yıllık toplantısından en az 15 gün öncesinden itibaren bir yıl süre ile Kooperatif merkezinde ve varsa şubelerinde ortakların tetkikine âmâde tutulur.

Talep eden ortaklara bilânço ve gelir gider farkı hesaplarının birer suretinin verilmesi mecburidir.

Ortakların bilgi edinmek hakkı, Anasözleşme veya Kooperatif organlarından birinin kararıyle bertaraf edilemez veya sınırlandırılmaz.

(K. K. m. 18)

2. Ticari defterler ve sır saklama hükümleri ve ceza :

Madde 25 - Kooperatifin ticari defterleri ve haberleşme ile ilgili hususların tetkiki, Genel Kurulun açık bir müsaadesi veya yönetim kurulunun kararı ile mümkündür. İncelenmesine müsaade edilen defter ve vesikalardan öğrenilecek sırlar hariç olmak üzere hiç bir ortak kooperatifin iş sırlarını öğrenmeye yetkili değildir. Her ortak ne suretle olursa olsun öğrenmiş olduğu kooperatife ait iş sırlarını, sonradan ortaklık hakkını kaybetmiş olsa dahi daima gizli tutmak zorundadır. Bu mecburiyete uymıyan ortak meydana gelecek zararlardan kooperatife karşı sorumlu olduğu gibi kooperatifin şikâyeti üzerine herhangi bir zarar umulmasa dahi bir yıla kadar hapis veya 500 liradan 10.000 liraya kadar ağır para cezasıyla veya her ikisiyle birlikte cezalandırılır.

(B. K. 41, 49 m. T.T.K. 74, 75, 358, 363)

3. Genel Kurul toplantılarına katılma hakkı : (3476 Sayılı Kanunla değişik)

Madde 26 - Üç ay evvel ortak olmayanlar hariç her ortak genel kurula katılma hakkına sahiptir. Yapı kooperatiflerinde genel kurul toplantılarına katılmak için bu şart aranmaz.

(K. K. 48, 50, 51, 53 m)

D) ORTAKLARIN ÖDEV VE SORUMLULUKLARI :

1 - Süre ve ortaklığın yok olması :

Madde 27 - Ortakların yüklendikleri paylar için ödeyebilecekleri para tutarını anasözleşme belirtir. Kooperatif, sermaye yüklemelerinde borçlu veya sair ödemelerle yükümlü bulunan ortaklarından elden yazılı olarak veya taahhütlü mektupla, bu husus mümkün olmazsa ilânla ve münasip bir süre belirterek yükümlerini yerine getirmelerini ister. İlk isteğe uymayan ve ikinci istemeden sonra da bir ay içinde yükümlerini yerine getirmeyenlerin ortaklığı kendiliğinden düşer. Ortaklığın düşmesi alâkalının, anasözleşme veya diğer suretlerle doğmuş borçlarının yok olmasını gerektirmez.

(K. K. 1, 16, 31, 59, 71, 98 m.)

II - Kooperatifin sorumluluğu :

Madde 28 - Anasözleşmede aksine hüküm olmadıkça kooperatif, alacaklılara karşı yalnız mamelekiyle sorumludur.

(K. K. 29, 30, 31 m.)

1. Sınırsız sorumluluk :

Madde 29 - Anasözleşme, kooperatifin varlığı borçlarını karşılamaya yetmediği hallerde, ortaklarının da şahsen ve sınırsız olarak sorumlu tutulacaklarını hüküm altına alabilir. Bu takdirde alacaklılar Kooperatifin iflâsı veya diğer sebeplerle dağılması halinde alacaklarını tamamen sağlayamazlarsa, kooperatifin borçlarından dolayı, kooperatif ortakları zincirleme ve bütün varlıklarıyla sorumlu olurlar.

(K. K. 28, 30, 31)

2. Sınırlı sorumluluk :

Madde 30 - Anasözleşmeye, kooperatif borçları için her ortağın kendi payından fazla olarak şahsen ve belirli bir miktara kadar kooperatiften sonra sorumlu olacakları hususunda bir hüküm konabilir. Ortakların tek başına sorumlu olacakları miktar kooperatifteki paylarının tutarı ile orantılı olarak da gösterilebilir.

İflâsın sonuna kadar bu sorumluluk iflâs idaresi tarafından ileri sürülür.

(K. K. 28, 29, 30, 31)

3. Ek ödeme yüklemi :

Madde 31 - Anasözleşme, ortakları ek ödemelerle yükümlendirebilir. Ancak, ek ödemelerin yalnız bilanço açıklarını kapatmada kullanılması şarttır. Ek ödeme yüklemi sınırsız olabileceği gibi belirli miktarlarla veya iş hacmi ile veya paylarla orantılı olarak sınırlandırılabilir.

Kooperatifin iflâsı halinde ek ödemeleri isteme hakkı iflâs idaresinindir.

(K. K. 8, 18, 30, 52, 71, 99)

4. Caiz olmıyan sınırlama :

Madde 32 - Sorumluluğu belirli bir zamana bırakan veya bazı ortak gruplarına yükleyen anasözleşme hükümleri muteber değildir.

(K.K. m. 23)

5. İflâs halinde usul :

Madde 33 - Ortakları şahsen sorumlu bulunan veya ek ödemelerle yükümlü bulunan bir kooperatifin iflâsı halinde, iflâs idaresi sıra cetvelini düzenlemekle beraber ortaklardan her birinin payına düşen borcun ödenmesini kendilerinden ister.

Tahsil olunmayan meblağlar diğer ortaklar arasında bölüşülür. aktif bakiyesi pay celvelinin kesin olarak tesbiti üzerine geri verilir. Ortakların birbirlerine rücu hakları saklıdır. Ortakların geçici olarak tesbit olunan borçlarıyla pay celveli aleyhine icra ve iflâs Kanunu hükümlerine göre itiraz hakları vardır.

(K. K. m. 81)

6. Sorumluluk hükümlerinin değiştirilmesi :

Madde 34 - Ortakların sorumluluğu ve ek ödemeler yükümleri ile ilgili değiştirmeler ancak anasözleşmenin tādili ile mümkündür. Sorumluluk ve ek ödeme yükümleri konulması veya bunların artırılması, bu husustaki kararın tescili ile kooperatifin bütün alacakları lehine hüküm ilade eder. Sorumluluğun azaltılması hakkındaki kararlar, tescilden evvel doğmuş borçları kapsamaz.

(K. K. 3, 51, 52 m.)

Not: Maddenin sondan 2 satırında yer alan "alacakları" sözcüğü "alacaklıları" şeklinde düşünölmeli ve yorumlanmalıdır.

7. Kooperatife yeni giren ortakların sorumluluğu :

Madde 35 - Ortakları şahsen sorumlu veya ek ödemelerle yükömlü bir kooperatifte, durumunu bilerek yeni giren kimse, girişinden önce doğmuş olan borçlardan diğer ortaklar gibi sorumlu olur. Buna aykırı mukavele hükümleriyle ortaklar arasındaki anlaşmalar üçüncü şahıslar hakkında hüküm ilade etmez.

(K. K. 10, 11, 14 m.)

8. Bir ortağın ayrılmasından veya Kooperatifin dağılmasından sonra sorumluluk :

Madde 36 - Sınırsız veya sınırlı sorumlu bir ortak ölür veya diğer bir sebeple Kooperatiften ayrılışının kesinleştiği tarihten başlayarak bir yıl veya anasözleşme ile tesbit olunan daha uzun bir süre içinde kooperatif iflâs ettiğ i takdirde, ayrılmasından önce doğmuş olan borçlar için ortak sorumluluktan kurtulamaz.

Aynı şartlar altında veya aynı süre içinde ek ödeme yükümü de mevcut olmakta devam eder.

Bir kooperatif dağılırsa, dağılmanın Ticaret Siciline tescilinden başlayarak bir yıl veya anasözleşmede tesbit olunan daha uzun bir süre içinde kooperatifin iflâsının

açılmasına karar verilmesi halinde ortaklar aynı şekilde ek ödemelerle birlikte sorumludurlar.

(K. K. 11, 14 m.)

9. Sorumlulukta zamanaşımı :

Madde 37 - Alacaklıların, ortakların şahsi sorumluluklarından doğan isteme hakları, daha önce kanuni bir hüküm gereğince düşmedikçe illâs işlemlerinin sona ermesinden başlayarak daha bir yıl süre ile alacaklılardan her biri tarafından ileri sürülebilir.

Ortakların birbirine olan rücu hakları da bu hakka vücut veren ödemenin yapıldığı andan başlamak üzere bir yıl içinde zamanaşımına uğrar.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM KOOPERATİF HESAPLARI

A) GELİR GİDER FARKLARI, BÖLÜNMESİ VE PAYLARA FAİZ VERİLMESİ :

Madde 38 - Anasözleşmede aksine hüküm bulunmadığı takdirde ortaklarla yapılan muamelelerden bir yıllık faaliyet sonunda elde edilen hasılanın tamamı gelir gider farkı olarak kooperatifin yedek akçelerine eklenir.

Gelir gider farkının ortaklar arasında bölüşülmesi öngörülmüş ise bu bölünme ortakların muameleleri oranında yapılır.

Gelir-gider farkının en az % 50'si ortaklara dağıtıldıktan sonra, ortakların sermaye paylarına genel kurul kararı ile Devlet Tahvillerine verilen en yüksek faiz haddini geçmemek üzere faiz ödenebileceği anasözleşme ile hükme bağlanabilir. (3476 Sayılı Kanunla değişik)

Ortak dışı işlemlerden elde edilen hasılanın ortaklara sermaye payları oranında dağıtılabileceği anasözleşmede hükme bağlanabilir. Dağıtılmadığı takdirde, bunlar kooperatifin gelişmesine yarayacak işlerde kullanılmak üzere özel bir fonda toplanır. (3476 Sayılı Kanunla değişik)

Bir yıllık faaliyet neticesi menli olduğu takdirde, açık, yedek akçelerden ve bunların kâli gelmemesi halinde ek ödemeleri veya ortak sermaye payları ile karşılanır.

Menti neticeler ortadan kaldırılmadıkça gelir gider farkı ve faiz dağıtımı yapılamaz.

B) YEDEK AKÇE AYRIMI :

Madde 39 - Gelir-gider farkının en az % 10'u yedek akçeye, kooperatif üst kuruluşlarında ise buna ilaveten en az % 5'i levkalade yedek akçeye ayrılmadıkça ortaklara dağıtım yapılmaz. (3476 Sayılı Kanunla değişik)

Yedek akçelerin ortaklara dağıtılacağına dair Anasözleşmeye konacak hükümler muteber değildir.

(K. K. 24, 38 m.)

C) ORTAK VE PERSONEL İÇİN YARDIM FONLARI :

Madde 40 - Anasözleşme gerek Kooperatifin memurları ile işçileri, gerekse Kooperatifin ortakları için yardım kuruluşları vücuda getirmek ve bunları işletmek amacı ile yardım fonları kurulmasını hüküm altına alabilir.

Yardım amacı ile ayrılan kıymetler belirli ise, bunlar Kooperatifin mamelekinden ayrılarak tahsis edildiği amaçlar için kullanılmak üzere özel bir hesaba alınır.

D) GELİR GİDER FARKINDAN İLK AYRILACAK FONLAR :

Madde 41 - Bölünecek gelir gider farkından ilk önce yedek akçe ile kanun veya anasözleşme gereğince kurulan diğer fonlara yatırılacak paralar ayrılır.

Yedek akçelerin ve özel fonların kullanılış şekil ve şartları anasözleşmede gösterilir.

(K. K. 24, 38 m.)

BEŞİNCİ BÖLÜM KOOPERATİF ORGANLARI

A) GENEL KURUL :

1 - Yetki :

Madde 42 - Genel Kurul bütün ortakları temsil eden en yetkili organdır.

Genel Kurul, aşağıdaki yetkilerini devir ve terk edemez.

1. Anasözleşmeyi değiştirmek.
2. Yönetim Kurulunu seçmek.
3. İşletme hasabıyla bilanço ve gerektiğinde gelir gider farkının bölüşülmesi hakkında karar almak.
4. Yönetim ve Denetçiler Kurullarını ibra etmek.
5. Kanun veya Anasözleşme ile Genel Kurula tanınmış olan konular hakkında karar vermek.
6. Gayrimenkul alımında ve satımında takip edilecek usul ile alınacak gayrimenkulün niteliğini, yerini ve azami fiyatını, satılacak gayrimenkulün asgari fiyatını belirlemek. (3476 Sayılı Kanunla ek.)
7. İmalat ve inşaat işlerinin yaptırılma yöntemini belirlemek.
8. Yapı kooperatiflerinde; kooperatifin ortak sayısı ile yapılacak konut veya işyeri sayısını tespit etmek. (3476 Sayılı Kanunla ek.)

(K. K. 26, 48, 53. m.)

II. Çağrı :

1 - Çağrıya yetkisi olanlar :

(3476 Sayılı Kanunla değişik)

Madde 43 - Yönetim kurulu veya anasözleşme ile bu hususta yetkili kılınan diğer bir organ ve gerektiğinde denetçiler kurulu, ortağı olduğu üst birlik ve tasfiye me-murları genel kurulu toplantıya çağırma yetkisine sahiptirler. Ancak genel kurul yu-karıda belirtildiği şekilde toplanmadığı takdirde ilgili bakanlık genel kurulu top-lantıya çağırma yetkisine sahiptir.

(K. K. m. 44 T.T.K. 364, 365 m.)

2 - Ortakların isteği, Bakanlıkların çağırısı, mahkemenin izni :

Madde 44 - Dört ortaktan az olmamak kaydıyla ortak sayının en az onda birinin isteği üzerine Genel Kurul toplantıya çağrılır.

Yönetim Kurulu bu isteği en az on gün içinde yerine getirmedeği takdirde istek sahiplerinin müracaatı üzerine veya doğrudan doğruya Ticaret Bakanlığı tarafından, yapı kooperatiflerinde de İmar ve İskân Bakanlığı tarafından Genel Kurul toplantıya çağrılabilir.

Çağrılmadığı takdirde istek sahipleri mahalli mahkemeye başvurarak Genel Kurulu bizzat toplantıya çağırma müsaadesini alabilirler.

(T.T.K. 336, 367 m.)

3. Şekil :

Madde 45 - (3476 Sayılı Kanunla değişik) Genel kurul olağan ve gerektiğinde olağanüstü olarak toplanır. Olağan toplantının her hesap devresi sonundan itibaren 6 ay içinde ve en az yılda bir defa yapılması zorunludur.

Genel kurul, anasözleşmede gösterilen şekil ve surette toplantıya çağrılır.

Toplantı nisabı anasözleşmede gösterilir. Ancak yapı kooperatiflerinin genel kurul toplantılarında ortakların en az 1/4'ünün şahsen veya temsilen hazır bulunmaları şarttır.

Genel kurul toplantı tarihi, yeri ve gündemi toplantıdan en az 15 gün önce ilgili bakanlığa ve mülki idare amirliğine yazılı olarak bildirilir.

Genel kurulun sevk ve idaresi, ortaklar veya üst kuruluş temsilcileri arasından seçilen başkan ve üyeler tarafından sağlanır.

III - Gündem :

Madde 46 - (3476 Sayılı Kanunla değişik) Toplantı çağırısına ve ilâna gündem yazılır. Anasözleşmenin değiştirilmesi bahis konusu, ise yapılacak ilânda değiştirilecek maddelerin numaralarının yazılması ile yetinilir.

Dörtten az olmamak üzere ortakların en az 1/10'u tarafından genel kurul toplantısından en az 20 gün önce yazılı olarak bildirilecek hususların gündeme konulması zorunludur.

Gündemde olmayan hususlar görüşülemez. Ancak, kooperatife kayıtlı ortakların en az 1/10'unun gündem maddelerinin görüşülmesine geçilmeden önce yazılı teklifte bulunmaları halinde, hesap İetkik komisyonunun seçilmesi, bilanço incelemesinin ve ibranın geriye bırakılması, çıkan veya çıkarılan ortaklar hakkında karar alınması, genel kurulun yeni bir toplantıya çağırılması ve kanun, anasözleşme ve iyiniyet esasları ile genel kurul kararlarına aykırı olduğu ileri sürülen yönetim kurulu kararlarının iptali, yönetim kurulu üyeleri ile denetçilerin azli ve yerlerine yenilerinin seçilmesi ile ilgili hususlar, genel kurula katılanların yarısından bir fazlasının kabulü ile gündeme alınır.

(K. K. 51, 53 m.)

IV - Bütün pay sahiplerinin hazır bulunması hali :

Madde 47 - Kooperatifin bütün ortakları toplantıda hazır bulunduğu sürece ve bir itiraz olmadığı takdirde Genel Kurul toplantılarına dair olan diğer hükümler saklı kalmak şartıyla toplantıya çağrı hakkındaki hükümlere uyulmamış olsa dahi kararlar alınabilir. Bu gibi kararların, ortaklar veya ortakların toplantıda oy birliği ile seçecekleri temsilciler tarafından imzalanması gereklidir.

V - Oy hakkı :

1. Genel olarak :

Madde 48 - Genel Kurulda her ortak yalnız bir oya sahiptir.

2. Temsil :

Madde 49 - Anasözleşmede açıklama bulunduğu takdirde bir ortak yazı ile izin vermek suretiyle Genel Kurul toplantısında cyunu ancak başka bir ortağa kullanabilir. Bir ortak Genel Kurulda birden fazla ortağı temsil edemez.

Üye sayısı 1.000'ün üstünde olan kooperatiflerde anasözleşme ile her ortağın en çok 9 olmak üzere birden fazla başka ortağı temsil edebileceği öngörülebilir. Eş ve birinci derecede akrabalar için temsilde ortaklık şartı aranmaz.

3. Oy'a katılamayacaklar :

Madde 50 - Kooperatif işlerinin görülmesine herhangi bir suretle katılmış olanlar Yönetim Kurulu'nun ibrasına ait kararlarda oylamaya katılamazlar. Bu hüküm denetçiler hakkında uygulanmaz.

Ortaklardan hiçbir kendisi veya karı ve kocası yahut usul ve furuu ile kooperatif arasında şahsi bir işe veya davaya dair olan görüşmelerde oy hakkını kullanamaz.

IV - Kararlar :

1. Genel olarak :

Madde 51 - Kanun veya Anasözleşmede aykırı hüküm bulunmadıkça Genel Kurul kararlarında ve seçimlerde oyların yarısından bir fazlasına itibar olunur.

Kooperatifin dağılması veya diğer bir kooperatifle birleşmesi ve Anasözleşmenin değiştirilmesi kararlarında fiilen kullanılan oyların 2/3'ü çoğunluğu gereklidir. Anasözleşme, bu kararların alınması için oy çokluğu hakkında daha ağır hükümler koyabilir.

(K. K. 4, 19, 52, 98 m. T.T.K. 372, 388).

2. Ortakların paylarının artırılması :

Madde 52 - Ortakların şahsi sorumluluklarının artırılması veya ek ödeme yükümleri ihdası hakkında alınacak kararlar için bütün ortakların 3/4'ünün rızası gereklidir.

Ancak, kamu kuruluşlarından kredi alan kooperatiflerin kredi miktarının artırılmasından yararlanmak üzere alacakları kararlarda bu şart aranmaz ve 51 inci maddenin birinci fıkrası hükmü uygulanır. (3476 Sayılı Kanunla değişik.)

Kararlar, ilandan başlayarak üç ay içinde kooperatiften çıktıklarını bildirmeleri halinde bunlara katılmayan ortakları bağlamaz. Bu takdirde kooperatiften çıkma beyanı, kararın yürürlüğe girdiği tarihten başlamak üzere hüküm ifade eder.

Bu suretle kooperatiften çıkma hakkının kullanılması, bir ayırılma tazminatı ödenmesine bağlı kılınamaz.

(K. K. 98. m. T.T.K. 388 m.)

3. Kararların bozulması ve şartlar :

Madde 53 - Aşağıda yazılı kimseler kanuna, anasözleşme hükümlerine ve iyi niyet esaslarına aykırı olduğu iddiası ile Genel Kurul kararları aleyhine, toplantıyı kovulayan günden başlamak üzere bir ay içinde Kooperatif merkezinin bulunduğu yerdeki mahkemeye başvurabilirler.

1. Toplantıda hazır bulunup da kararlara aykırı kalarak keyfiyeti tutanağa geçiren veya oyunu kullanmasına haksız olarak müsaade edilmeyen yahut toplantıya çağırının usulü dairesinde yapılmadığını veyahut gündemin gereği gibi ilân veya tebliğ edilmediğini yahut da Genel Kurul toplantısına katılmaya yetkili olmayan kimselerin karara katılmış bulunduklarını iddia eden pay sahipleri;

2. Yönetim Kurulu;

3. Kararların yerine getirilmesi Yönetim Kurulu üyeleri ile Denetçilerin şahsi sorumluluklarını mücip olduğu takdirde bunların her biri;

Bozma davasının açıldığı ve duruşmanın yapılacağı gün, Yönetim Kurulu tarafından usulen ilân olunur.

Birinci fıkrada yazılı bir aylık hak düşüren sürenin sona ermesinden önce duruşmaya başlanılamaz. Birden fazla bozma davası açıldığı takdirde, davalar birleştirilerek görülür.

Mahkeme Kooperatifin isteği üzerine muhtemel zararlarına karşı davacıların teminat göstermesine karar verebilir. Teminatın mahiyet ve miktarını belirtmek mahkemeye aittir.

(K. K. 16. m. T.T.K. 381 m.)

4. Mektupla oy verme ve temsilciler toplantısı :

Madde 54 - Ortak sayısı 1.000'den fazla olan Kooperatiflerde Anasözleşmelerine kayıt konulmak suretiyle;

1 - Genel Kurula ait kararlardan, hepsinin veya bir kısmının ortakların oylarını mektupla bildirmeleri suretiyle verilmesi,

2 - Ortakların gruplara ayrılarak verecekleri kararlara tesbit edecekleri talimat gereğince oy vermek üzere kendi aralarından seçecekleri temsilciler topluluğu,

Genel Kurul sayılabilir.

Mektupla oy bildirme halinde, mektupların Yönetim Kurulu ve Bakanlık temsilcisi önünde incelenmesi sonunda muhtevanın neden ibaret olduğu tesbit edilerek tutanağa yazılır. Hazır bulunanlar tarafından imza edilen tutanağa göre verildiği anlaşılan karar yürürlüğe girer.

Grup temsilcileri Genel Kurulunda her temsilci, temsil ettiği ortakların sayısı kadar oy'a sahiptir. Temsilcinin aldığı talimata aykırı olarak oy vermesi karara tesir etmez.

(K. K. 51 m.)

B) YÖNETİM KURULU :

I - Ödevi ve üye sayısı :

Madde 55 - Yönetim Kurulu, kanun ve anasözleşme hükümleri içinde kooperatifin faaliyetini yöneten ve onu temsil eden icra organıdır.

Yönetim Kurulu en az üç üyeden kurulur. Bunların ve yedeklerinin kooperatif ortağı olmaları şarttır.

Yönetim Kurulu üyeliğine seçilen tüzel kişiler, temsilcilerinin isimlerini kooperatife bildirir.

II - Üyelik şartları ve Ücret : (3476 Sayılı Kanunla değişik)

Madde 56 - Yönetim Kurulu üyelerinde aşağıdaki şartlar aranır.

1. Türk vatandaşı olmak.
2. Aynı türde başka bir kooperatifin yönetim kurulu üyesi olmamak.
3. Türk Ceza Kanununun zimmet, ihtilal, irtikap, rüşvet, görevi suiistimal, sahtekârlık, hırsızlık, dolandırıcılık, hileli iflas, emniyeti suiistimal ve Devletin şahsiyetine karşı işlenen suçlara ilişkin hükümlerine veya bu Kanuna göre mahkûm olmamak.

Üyelik şartları denetçiler tarafından araştırılır. Bu şartları taşımadıkları halde seçilenler ile sonradan kaybedenlerin görevlerine yönetim kurulunca son verilir.

Haklarında yukardaki suçlarla ilgili olarak kamu davası açılmış olanların görevleri ilk genel kurul toplantısına kadar devam etmekle beraber, yönetim kurulunca bu durumdaki üyelerin genel kurulca azli veya göreve devamı hakkında karar alınmak üzere yapılacak ilk genel kurul gündemine madde konulur.

Bu veya anasözleşmede gösterilecek diğer bir sebeple yönetim kurulu toplantı nisabını kaybederse, boşalan yönetim kurulu üyeliklerine denetim kurulu üyeleri tarafından gecikilmeksizin yeterli kadar yedek üye çağrılır.

Yönetim kurulu üyelerinden bir veya bir kaç kooperatifi temsil yetkisini haiz muhahas üye seçilebilir. Murahhas üyelerin seçilmesi ve değiştirilmesi Ticaret Siciline tescil ettirilir.

Yönetim kurulu üyelerine genel kurulca belirlenen aylık ücret, huzur hakkı, rısturn ve yolluk dışında hiç bir ad altında başkaca ödeme yapılamaz.

Not: *Sondan bir evvelki parağrafın 1. satırındaki "kaç" sözcüğünü "kaçı" şeklinde düşünmek ve yorumlamak gerekmektedir.*

III - Üyelik süresi :

Madde 57 - Yönetim Kurulu üyeleri en çok 4 yıl için seçilebilirler. Anasözleşmede aksine hüküm yoksa tekrar seçilmeleri caizdir.

IV - Yönetim ve temsil :

1. Yetkilerin devri :

Madde 58 - Anasözleşme, Genel Kurula veya Yönetim Kuruluna, kooperatifin yönetimini ve temsilini kısmen veya tamamen kooperatif ortağı bulunmaları şart olmıyan bir veya birkaç müdüre veya Yönetim Kurulu üyesine tevdi etmek yetkisini verebilir.

(K. K. m. 55)

2. Şumulü ve sınırlandırılması :

Madde 60 - Temsile yetkili şahıslar kooperatif namına onun amacının gerektirdiği bütün hukuki işlemleri yapabilir.

Bu temsil yetkisinin sınırlandırılması iyi niyet sahibi üçüncü şahıslara karşı hiçbir hüküm ifade etmez. Temsil yetkisinin sadece esas müessesenin veya bir şubenin işlerine hasrolunmasına veya kooperatif ünvanının birlikte kullanılmasına dair ticaret siciline tescil edilmiş olan kayıtlar saklıdır.

Yönetime veya temsile yetkili şahısların Kooperatife ait görevlerini yürütmeleri esnasında meydana getirdikleri haksız liillerden doğan zararlardan Kooperatif sorumludur.

Kooperatiflerce alınması kararlaştırılan gayrimenkullerin alımının, tapu devri veya tapuya şerh verdirilecek bir satış vaadi sözleşmesi ile yapılması şarttır. (3476 Sayılı Kanunla ek.)

Alınacak gayrimenkulün kooperatifin amacına uygun olması gerekir. (3476 Sayılı Kanunla ek.)

Yönetim kurulu üyeleri ve kooperatif personeli ortaklık işlemleri dışında kendisi veya başkası namına, bizzat veya dolaylı olarak kooperatifle kooperatif konusuna giren bir ticari muamele yapamaz. (3476 Sayılı Kanunla ek.)

Kooperatif ve üst kuruluşlarca tanıtma ve ortak kaydetmek amacıyla yapılacak ilan, reklam ve açıklamalar, eksik ve gerçeğe aykırı olamayacağı gibi, yanıltıcı bilgi ve unsurlar taşıyamaz. (3476 Sayılı Kanunla ek.)

Yönetim kurulu üyeleri ve temsile yetkili şahıslar, genel kurulun devredemeyeceği yetkilerini kullanamaz. (3476 Sayılı Kanunla ek.)

(B. K. 32, 38, 321, 390 m. K.K. 55, 56, 60 m.)

3. İmza :

Madde 60 - Kooperatifi temsile yetkili kılınan kimseler imzalarını ancak kooperatifin ünvanı altına koymak suretiyle kooperatifi bağlarlar.

(B. K. 14, 22, 33, 38, m. K.K. 55, 59, 61 m.)

4. Tescil :

Madde 61 - Kooperatif Yönetim Kurulu, Kooperatifi temsile yetkili kılınan kimselerin isimlerini, imzalarını ve bu yetkiye dayanan kararların Noterlikçe tasdikli örneğini ticaret siciline verir.

5. Üyelerin titizlik derecesi ve sorumlulukları :

Madde 62 - Yönetim Kurulu, kooperatif işlerinin yönetimi için gereken titizliği gösterir ve kooperatifin başarısı ve gelişmesi yolunda bütün gayretini sarf eder.

Yönetim Kurulu kendi tutanakları ile Genel Kurul tutanaklarının, gerekli defterlerin ve ortak listelerinin muntazam hazırlanıp, tutulup, saklanması ve işletme hesabıyla, yıllık bilançonun kanuni hükümlere uygun olarak hazırlanıp tetkik olunmak üzere denetleme kuruluna verilmesinden sorumludur.

Yönetim Kurulu üyeleri ve kooperatif memurları, kendi kusurlarından ileri gelen zararlardan sorumludurlar. Bunların suç teşkil eden fiil ve hareketlerinden ve özellikle kooperatifin para ve malları bilanço tutanak, rapor ve başka evrak, defter ve belgeleri üzerinde işledikleri suçlardan dolayı "Devlet memurları" gibi ceza görürler.

(K. K. 6/2, 55, 63, T.T.K. 320, 332, 334, 341. m. B.K. 321, 390, 528. m.)

V - Kooperatifin aczi halinde yapılacak işler :

Madde 63 - Kooperatifin aciz halinde bulunduğunu kabul ettirecek ciddi sebepler mevcut ise Yönetim Kurulu piyasada cari fiyatlar esas olmak üzere derhal bir ara bilançosu tanzim eder. Son yılın bilançosu veya daha sonra yapılan bir tasfiye bilançosu veyahut daha yukarıda sözü geçen ara bilançosu Kooperatif mevcudunun, borçlarını artık karşılamıyacağını belirtiyorsa Yönetim Kurulu, Ticaret Bakanlığına ve yapı kooperatiflerinde İmar ve İskan Bakanlığına da keyfiyeti bildirir ve Genel Kurulu derhal olağanüstü toplantıya çağırır.

Pay senetleri çıkarılmış olan bir kooperatifte son yılın bilançosunda kooperatif varlığının yarısı karşılıksız kalırsa Yönetim Kurulu derhal Genel Kurulu toplantıya çağırarak durumu ortaklara arz eder. Aynı zamanda ilgili mahkemeye, Ticaret Bakanlığına ve yapı kooperatiflerinde İmar ve İskan Bakanlığına da bilgi verir. Ancak, ortakları ek ödemelerle yükümlü olan kooperatiflerde, bilançoda tesbit edilen açık, üç ay içinde ortakların ek ödemeleriyle kapanmadığı takdirde Ticaret Bakanlığı ve yapı kooperatiflerinde İmar ve İskan Bakanlığı da haberdar edilir.

Mali durumun düzeltilmesinin mümkün görülmesi halinde mahkeme yönetim kurulunun veya alacaklılardan birinin isteği üzerine iflâsın açılmasını erteleyebilir. Bu takdirde, mevcutlar defterinin tutulması, yönetim memuru atanması gibi kooperatif varlığının korunmasına ve devamına yarayan tedbirleri alır.

(K. K. 81, 90, m. T.T.K. 324, 355, 336/5, 436 m. IIIK. 159, 178, 179 m.)

VI - İşten çıkarma :

Madde 64 - Yönetim Kurulu, işlerin görülmesi ile görevlendirdiği kimseleri ve atadığı müdürleri ve diğer temsilci ve vekilleri her zaman azledebilir.

İşten çıkarılan kimselerin tazminat isteme hakları saklıdır.

(K. K. 58, 59. m. T.T.K. 328, 343, 344, 345 m.)

C) DENETÇİLER

I - Seçim :

Madde 65 - Denetçiler, genel kurul namına kooperatifin bütün işlem ve hesaplarını tetkik eder.

Genel Kurul, denetleme organı olarak en az bir yıl için bir veya daha çok denetçi seçer. Genel Kurul yedek denetçiler de seçebilir. Denetçilerin ve yedeklerinin kooperatif ortaklarından olması şart değildir.

56 ncı maddenin birinci fıkrasının birinci ve üçüncü bentlerinde yer alan hükümler denetçiler hakkında da uygulanır. (3476 Sayılı Kanunla ek.)

(K. K. 24, 66, 70, 75, 86/2, 87, 90, T.T.K. 347, 348, 359, 369 m.)

II - Çalışma :

1. İnceleme yükümlülüğü :

Madde 66 - Denetçiler, işletme hesabiyle bilançonun defterlerle uygunluk halinde bulunup bulunmadığını defterlerin düzenli bir surette tutulup tutulmadığını ve işletmenin neticeleriyle mameleki hakkında uyulması gerekli olan hükümlere göre işlem yapıp yapılmadığını incelemekle yükümlüdürler. Ortakların şahsen sorumlu veya ek ödeme ile yükümlü olan Kooperatiflerde denetçiler, ortaklar listesinin usulüne uygun olarak tutulup tutulmadığını da incelemek zorundadırlar.

Yöneticiler, bu maksatla denetçilere defterleri ve belgeleri verirler. Denetçilerin istekleri üzerine müfredat defteri ve bu defterin hangi esaslara göre düzenlendiği ve istenilen her konu hakkında bilgi verilir.

Ortaklar gerekli gördükleri hususlarda denetçilerin dikkatini çekmeye ve açıklama yapılmasını istemeye yetkilidirler.

(K. K. 65, T.T.K. 353, 354 m.)

2. Rapor Düzenlenmesi :

Madde 67 - Denetçiler her yıl yazılı bir raporla beraber tekliflerini genel kurula sunmaya mecburdurlar.

Denetçiler, görevleri çerçevesinde işlerin yürütülmesinde gördükleri nok-

sanlıkları, kanun ve anasözleşmeye aykırı hareketleri bundan sorumlu olanların bağlı bulundukları organa ve gerekli hallerde aynı zamanda genel kurula haber vermekle yükümlüdürler.

Denetçiler yönetim ve genel kurul toplantılarına katılırlar. Ancak yönetim kurulunda oy kullanamazlar.

3. Sır saklama yükümlülüğü :

Madde 68 - Denetçiler, görevleri sırasında öğrendikleri ve açıklanmasında kooperatifin veya ortakların şahısları için zarar umulan hususları kooperatif ortaklarına ve üçüncü şahıslara açıklayamazlar.

III - Özel hükümler :

Madde 69 - Anasözleşme ve genel kurul kararı ile denetleme teşkilatı hakkında daha geniş hükümler koymak, denetçilerin görev ve yetkilerini artırmak ve özellikle ara denetlemeleri öngörmek mümkündür.

ALTINCI BÖLÜM

KOOPERATİF BİRLİKLERİ, KOOPERATİF MERKEZ BİRLİKLERİ, TÜRKİYE MİLLİ KOOPERATİFLER BİRLİĞİ VE DANIŞMA KURULU

Görev ve sorumluluk :

Madde 70 - Kooperatiflerin müşterek menfaatlerini korumak, amaçlarını gerçekleştirmek için iktisadi faaliyetle bulunmak, faaliyetlerini koordine etmek ve denetlemek, dış memleketlerle olan münasebetlerini düzenlemek, kooperatifçiliği geliştirmek ve eğitim yapmak kooperatifçilik konularında tavsiyelerde bulunmak gibi hizmetlerin yerine getirilmesi için, Kooperatif birlikleri, kooperatifler merkez birlikleri ve Türkiye Milli Kooperatifler Birliği kurulusu.

Kooperatif birlikleri kooperatif merkez, birlikleri ve Türkiye Milli Kooperatifler Birliği Yönetim Kurulu üyeleriyle memurları haklarında 62 nci madde hükmü uygulanır.

(K. K. 1, 62, 75, 76 m.)

Yükümlülük :

Madde 71 - Birliklere katılan kooperatitin ortaklarına, birliğe girmekle kanun veya kendi kooperatiflerinin anasözleşmesinceki yükümlülüklerden fazlası yüklenemez.

A) KOOPERATİF BİRLİKLERİ :

Madde 72 - Konuları aynı veya birbirleriyle ilgili nitelikte olan 7 veya daha çok kooperatif tarafından birlikler kurulabileceği anasözleşmelerinde tesbit edilebilir.

Bu birlikler kooperatif şeklinde kurulur.

İlgili bakanlık tarafından bölgeler belirlendiği takdirde, bu bölgelerde aynı çalışma konularına sahip birden fazla kooperatif birliği kurulamaz. (3476 Sayılı Kanunla ek.)

(K. K. 2. m)

1. Genel Kurul :

Madde 73 - Kooperatif birliklerinin en yetkili organı anasözleşmede aksine hüküm bulunmadığı takdirde kooperatif temsilcilerinden teşekkül eden genel kuruldur.

Yönetim Kurulu üyelerinin temsilci seçilmesi mümkündür.

2. Yönetim Kurulu :

Madde 74 - Birlik yönetim kurulu, birlik genel kuruluna dahil temsilciler arasından seçilir.

Yönetim kuruluna seçilecek üyelerin aynı kooperatitin temsilcilerinden olmaması şarttır.

3. Denetim ve eğitim : (3476 Sayılı Kanunla değişik)

Madde 75 - Kooperatif merkez birlikleri kendisine bağlı birlik ve kooperatifleri denetler ve bunların eğitim ve öğretim ihtiyaçlarını karşılar. Merkez birliği kuruluşu tamamlanmadığı hallerde, birlikler kendisine bağlı kooperatifleri denetler. Üst kuruluşlarca yapılan denetim sonuçları ilgili bakanlığa bildirilir.

Kooperatif ve üst kuruluşları, üst kuruluşunun tespit edeceği esaslara göre, kendilerine yönelik denetim ve eğitim hizmetlerine ait giderlere iştirak ederler.

B) KOOPERATİFLER MERKEZ BİRLİKLERİ :

Madde 76 - Kooperatif birlikleri kendi aralarında kooperatif şeklinde merkez birlikleri kurabilirler.

Merkez Birliklerinin genel kurulları bu birliğe dahil kooperatifler birliklerinin genel kurulları tarafından seçilecek temsilcilerden kurulur.

Kooperatifler Birliklerinin yönetim kurulları üyeleri merkez birlikleri genel kurullarına üye seçilebilirler.

Aynı çalışma konularına sahip kooperatif birlikleri birden fazla kooperatif merkez birliği kuramazlar. (3476 Sayılı Kanunla ek.)

(K. K. 2. m.)

C) TÜRKİYE MİLLİ KOOPERATİFLER BİRLİĞİ :

Madde 77 - Birlikler veya merkez birlikleri kooperatif şeklinde Türkiye Milli Kooperatifler Birliği kurabilirler.

Katılma şartları, Türkiye Milli Kooperatifler Birliği Anasözleşmesinde belirtilir.

Türkiye Milli Kooperatifler Birliği Genel Kurulu bu birliğe dahil birlikler ve merkez birlikleri genel kurullarınca seçilecek temsilcilerden kurulur. Bu kurulun kooperatif, birlik ve merkez birlikleri yönetim kurullarından teşkil olunacağı anasözleşme ile hüküm altına alınabilir.

D) TEMSİLCİLERİN BELİRTİLMESİ :

Madde 78 - Birlikler, merkez birlikleri ve Türkiye Milli Kooperatifler Birliği Anasözleşmelerinde bunların genel kurullarını teşkil edecek kooperatifler, birlikler ve merkez birlikleri temsilcilerinin adedi, ortak sayısına göre 5 kişiyi geçmemek üzere belirtilir.

Madde 79 - Birlikler, Kooperatifler, Merkez Birlikleri ve Türkiye Milli Kooperatifler Birliği Anasözleşmelerini bu kanun hükümlerine göre hazırlarlar.

(K. K. m. 88)

E) DANIŞMA KURULU :

Madde 80 - Türkiye Milli Genel Kooperatifler Birliği Genel Yönetim Kurulu ile Devlet Plânlama Teşkilâtı, Ticaret, Tarım, Maliye, Milli Eğitim ve Sanayi Bakanlıkları kooperatifleri finanse eden bankalar ve Türk Kooperatifçilik Kurumunun birer mümessilinin iştirakiyle "Türkiye Kooperatifler Danışma Kurulu" kurulur.

Bu kurulun görev ve yetkileri çalışma şekil ve şartları Ticaret Bakanlığınca hazırlanacak bir tüzükle tesbit olunur.

Not : Maddede geçen bakanlıklar Sanayi ve Ticaret Bakanlığı, Tarım Orman ve Köy İşleri Bakanlığı, Maliye ve Gümrük Bakanlığı, Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı, Bayındırlık ve İskân Bakanlığı şeklinde anlaşılmalıdır.

YEDİNCİ BÖLÜM KOOPERATİFLERİN DAĞILMASI

A) DAĞILMA SEBEPLERİ :

Madde 81 - (3476 Sayılı Kanunla değişik.) Kooperatif :

1. Anasözleşme gereğince,
 2. Genel Kurul kararı ile,
 3. İflasın açılmasıyla,
 4. Kanunlarda öngörülen diğer hallerde, ilgili bakanlığın mahkemeden alacağı karar üzerine,
 5. Diğer bir kooperatifle birleşmesi veya devralınması suretiyle,
 6. Üç yıl olağan genel kurulunu yapmaması halinde,
 7. Amacına ulaşma imkanının bulunmadığının ilgili Bakanlıkça tespiti halinde mahkemeden alacağı kararla,
- dağılır.

Konut yapı kooperatifleri, anasözleşmede gösterilen işlerin tamamlanması ve ferdi mülkiyete geçilip konutların ortaklar adına tescil edilmesiyle amacına ulaşmış sayılır ve dağılır. Ancak tescil tarihinden itibaren 6 ay içerisinde usulüne uygun şekilde anasözleşme değişikliği yapılarak kooperatifin amacının değiştirilmesi halinde dağılmaya ilişkin hüküm uygulanmaz. Konut kooperatiflerinde yapı kullanma izninin alınmasını müteakip en geç bir yıl içinde ortakların Kat Mülkiyeti Kanununa göre ferdi münasebet işleri sonuçlandırılır.

Mahkemece veya genel kurulca tasfiye memurları seçilmediği takdirde tasfiye işlerini yönetim kurulu yapar. Tasfiye kurulu üyelerine, atamayı yapan merci tarafından tespit edilecek miktarda ücret ödenir.

Anasözleşme ile özel bir nisap belirlenmemiş ise, tasfiye halinde kooperatiflerin genel kurul toplantılarında nisap aranmaz. Kararlar oy çokluğu ile verilir.

Tasfiye kurulunun görevleri anasözleşmede gösterilir.

Tasfiye kurulu üyeleri, tasfiye işlerinin biran önce bitirilmesi için çalışmakla yükümlüdür.

56 ncı maddenin 1 inci fıkrasının 3 üncü bendi ile 62 nci madde hükümleri tasfiye kurulu üyeleri hakkında da uygulanır.

B) TİCARET SİCİLİNE BİLDİRME :

Madde 82 - İflâstan gayri hallerde kooperatifin dağılması, yetkili organlar tarafından Ticaret Siciline tescil ile ilân ettirilir. Yetkili organların kimler olacağı Anasözleşmede gösterilir.

C) TASFİYE MAMELEKİNİN PAYLAŞTIRILMASI :

Madde 83 - Tasfiye haline giren Kooperatifin bütün borçları ödendikten ve ortak pay bedelleri geri verildikten sonra kalan mallar ancak Anasözleşmede bu husus öngörölmüş olduğu takdirde, ortaklar arasında paylaşılır.

Anasözleşmede başka bir hal tarzı kabul edilmiş olmadıkça paylaşırma, dağılma anında kayıtlı ortaklar veya hukuki halefleri arasında eşit olarak yapılır.

Ortaklara paylaşırma yapılacağına dair Anasözleşmede açıklama olmadığı takdirde tasfiye neticesinden arta kalan miktar, kooperatifleşme amacına uygun olarak harcanmak üzere Türkiye Milli Kooperatifler Birliğine bırakılır.

Böyle bir birlik kurulmamış ise 94. maddedeki amaçları güden kurumlara bağışlanmak üzere, Ticaret Bakanlığı emrindeki tona yatırılır.

(K. K. 81. m)

D) BİRLEŞME SURETİYLE DAĞILMA :

Madde 84 - Bir kooperatif bütün aktif ve pasifleriyle diğer bir kooperatif ta-

ratından devralınmak suretiyle dağıldığı takdirde aşağıdaki hükümler uygulanır :

1. Devralan kooperatifin yönetim kurulu, dağılan kooperatifin tasfiye hakkındaki hükümlere göre alacaklarını bildirmeye çağırır.

2. Dağılan kooperatifin mameleki, borçları tediye veya teminata bağlanıncaya kadar ayrı olarak idare edilir. Yönetimi devralan kooperatifin yönetim kurulu üyeleri üzerine alır.

3. Devralan kooperatifin yönetim kurulu üyeleri alacaklılara karşı yönetimin ayrı olarak yürütülmesinden şahsen ve zincirleme sorumludurlar.

4. Mameleki ayrı olarak yönetildiği süre içinde, dağılan kooperatife karşı açılacak davalara dağılmadan önceki yetkili mahkeme bakar.

5. Dağılan kooperatif alacaklılarının devralan kooperatif ve onun alacaklıları ile olan münasebetlerinde devralınan mallar aynı süre içinde dağılan kooperatife ait sayılır. Devralan kooperatifin iflâsı halinde ise bu mallar ayrı bir masa teşkil eder. Gerekirse yalnız dağılan Kooperatifin borçlarının ödenmesinde kullanılır.

6. Her iki Kooperatifin mameleki, ancak dağılan kooperatifin malları üzerinde tasarruf etmek caiz olduğu andan itibaren birleştirilebilir.

7. Kooperatifin dağılmasının tescili Ticaret Sicili memurluğundan istenir. Borçları ödendikten veya teminata bağlandıktan sonra kooperatifin kaydı sildirilir.

8. Kooperatifin dağılmasının tescili ile ortakların da bütün hak ve borçları ile birlikte devralan Kooperatife katılmış olurlar.

9. Mameleki ayrı idare edildiği sürece dağılan kooperatifin ortakları yalnız onun borçları için ve o zamana kadar sorumluluklarının bağlı olduğu esaslar dairesinde takip olunabilirler.

10. Aynı süre esnasında, dağılan Kooperatifin ortaklarının sorumlulukları veya ek ödeme yükümlülükleri birleşme neticesinde halitlemeye uğradığı ölçüde, bu halitleme dağılan kooperatifin alacaklılarına karşı ileri sürülemez.

11. Birleşme neticesinde dağılan kooperatifin ortakları için şahsi sorumluluk veya ek ödeme yükümlülüğü doğduğu veya ağırlaştığı takdirde birleşme kararı, ancak bütün ortakların 3/4'ünün çoğunluğu ile verilebilir. Sorumluluğa ve ek ödeme yükümlülüğüne mütedair hükümler birleşme kararına katılmamış olan ve bundan başka kararın ilânı tarihinden başlamak üzere üç ay içinde kooperatiften çıkacağını bildiren ortaklara uygulanmaz.

E) BİR KAMU TÜZEL KİŞİLİĞİ TARAFINDAN DEVRALINMAK :

Madde 85 - Bir kooperatifin varlığı, belediye, ekonomik bir devlet kuruluşu, kamu müessesesi veya kamuya yararlı dernek veya cemiyetler tarafından da devralınabilir. Bu takdirde genel kurulca alınacak kararın dağılmaya ait hükümlere göre tescil ve ilân ettirilmesi gerekir.

Bu gibi kooperatif varlığının, Devlete ait bir ekonomik kuruluş veya herhangi bir ekonomik kuruluş veya herhangi bir dernek veya cemiyet tarafından devralınması hallerinde genel kurul tasfiye yapılmamasına karar verebilir.

Devir kararının ilân edildiği tarihten itibaren kooperatifin aktif ve pasifi devralına intikal etmiŐ olur. Dağılan kooperatifin adı ticaret sicilinden silinir. Bu husus ayrıca ilân ettirilir.

BirleŐen müessese ile kooperatifin alacaklılarından her biri ilân tarihinden itibaren üç ay içinde yetkili mahkemeye başvurmak suretiyle birleŐmeye itiraz edebilir. İtiraz hakkından vazgeilmedike yahut bu husustaki itirazın reddine dair mahkemece verilen karar kesinleŐmedikçe veyahut mahkemece takdir edilecek teminat, müessese veya kooperatif tarafından yerilmedike birleşme hüküm ifade etmez.

SEKİZİNCİ BÖLÜM TİCARET BAKANLIĞININ GÖREV VE YETKİLERİ

A) GENEL OLARAK BAKANLIĞIN GÖREV VE YETKİLERİ

Madde 86 - Ticaret Bakanlığının kooperatifleri ilgilendiren baŐlıca görev ve yetkileri Şunlardır.

1. Kooperatiflere, kooperatif birliklerine, merkez birliklerine, Türkiye Milli Kooperatifler Birliğine kuruluş ve organizasyonlarında, yol göstermek, öğütleriyle yönetimlerinde ve çalıŐmalarında yardımcı olmak,

2. Kooperatifleri, birlikleri, merkez birliklerini ve Türkiye Milli Kooperatifler Birliğini teftiş etmek, denetlemek veya denettirmek,

3. Kooperatiflerin, birliklerin, merkez birliklerinin ve Türkiye Milli Kooperatifler Birliğinin dağılmasını gerektiren sebepleri mahkemeye bildirmek,

4. Kooperatiflerin, bilhassa istihsale yararlı kooperatiflerin kuruluşu, öncelikle kredilenmesi ve memleket yararına faaliyette bulunmaları hususunda ilgili bakanlıklar ve kuruluşlar nezdinde gerekli teşebbüsleri yapmak ve koordinatör olarak vazife görmek,

5. Kooperatifler mevzuatının uygulanmasında ve kooperatiflerle üst kuruluşlara yapılacak desteklemelerle ilgili kamu ve sosyal güvenlik fonları konusunda düzenleyici tasarruflarda bulunmak. (3476 Sayılı Kanunla ek.)

(K. K. 2, 81, 90, 91. m.)

B) TİCARET BAKANLIĞI TEMSİLCİLERİ VE KARARLARIN YÜRÜRLÜK ŞARTI :

Madde 87 - Ticaret Bakanlığı, kooperatiflerle, kooperatif birlikleri, merkez birlikleri ve Türkiye Milli Kooperatifler Birliğinin, genel kurul toplantılarında temsilci bulundurulur.

Genel Kurul toplantıları Bakanlık temsilcisinin huzuru ile açılır ve devam eder.

İdare, bildirilen günde temsilci bulunmasını sağlar.

Temsilciler, toplantının kanunlara, anasözleşmeye ve gündeme göre yürütülmesini denetleme ve temin ile görevlidirler. Temsilcilerden her birine birinci derece kadrolu memur için tespit edilen en yüksek yurt içi harcırahının bir günlük tutarının iki katını geçmemek üzere ilgili bakanlıkça tespit edilen tutarda ücret ödenir. Bu ücret görevli temsilciye ödenmek üzere kooperatif ve üst kuruluşlarınca genel kurul öncesinde maliye veznesine yatırılır. (3476 Sayılı Kanunla değişik.)

Genel Kurul kararlarını muhtevi tutanaklar ile toplantıya katılanların listesi temsilciler tarafından imzalanır. Temsilci, genel kurulda, kanun ve anasözleşmeye aykırı olarak alınan kararlar hakkındaki görüşünü tutanakla belirtmeye mecburdur.

Temsilcinin niteliği ve görevi tüzükte belirtilir.

Ancak usulüne uygun müracaat yapıldığı halde, temsilci toplantıya gelmez ise toplantı icrasını temin etmek üzere, mahalli idare âmirine durum bildirilir. Temsilci yine gelmez ise bir saat sonunda toplantıya başlanır.

C) ÖRNEK ANASÖZLEŞME HAZIRLANMASI :

Madde 88 - Ticaret Bakanlığı, kooperatifler, kooperatif birlikleri, kooperatif mer-

kez birlikleri ve Türkiye Milli Kooperatifler Birliği için bu teşekküllerin mütalaasının da alınmak kaydıyle örnek anasözleşmeler hazırlarlar, yapı kooperatifleri için bu görev Ticaret ve İmar ve İskân Bakanlığınca müştereken kullanılır.

D) MUHASEBE USULÜ VE DEFTERLER :

Madde 89 - Kooperatiflerin, kooperatif birliklerinin, kooperatif merkez birliklerinin ve Türkiye Milli Kooperatifler Birliğinin muhasebe usulleri ve mecbur olarak tutacakları defterler Ticaret Bakanlığınca belirtilebilir. Vergi Usul Kanununun bu hususlarla ilgili hükümleri saklıdır.

Not : Bu madde uyarınca düzenlenmiş bulunan "Kooperatifler... Muhasebe Yönetmeliği" Resmi Gazetesinin 28.11.1973 gün 14726 sayılı nüshasında yayınlanmıştır.

E) TEFTİŞ VE DENETLEME :

Madde 90 - Ticaret Bakanlığınca kooperatiflerin, kooperatif birliklerinin, kooperatif merkez birliklerinin ve Türkiye Milli Kooperatifler Birliğinin işlem ve hesaplarını ve varlıklarını müfettişlere veya kooperatif kontrolörlerine denettirebilir.

Kontrolörlerin seçilme veya çalışma şekli ile görev ve yetkileri tüzükte tesbit olunur.

Bu teşekküller denetim sonucuna göre Ticaret Bakanlığınca verilecek talimata uymak zorundadırlar.

Kooperatifler ve üst kuruluşlarına kredi veren kamu kurum ve kuruluşları ile belediyeler ve ilgili bakanlıklar; verilen kredilerin açılış gayesine uygun olarak kullanılıp kullanılmadığı, plân ve projesine uygunluğu, teknik özellikleri ve kalite açısından denetleyebilirler. (3476 Sayılı Kanunla değişik)

Kooperatiflerde ve üst kuruluşlarda görevli bulunanlar bu kuruluşlara ait mal, para ve para hükümündeki kağıtları ve gizli de olsa bunlarla ilgili defter ve belgeleri istenildiğinde müfettişlere, kooperatif kontrolörlerine ve kredi kuruluşlarının denetim görevlilerine göstermek, saymasına ve incelenmesine yardımcı bulunmak, istenilen bilgileri gerçeğe uygun ve eksiksiz olarak vermek ve doğru beyanda bulunmakla yükümlüdürler. (3476 Sayılı Kanunla ek.)

F) TEFTİŞ VE DENETLEME İLE GÖREVLENDİRİLME :

Madde 91 - İlgili bakanlık; kooperatif üst kuruluşlarını, ilgili müesseseleri ve

bağımsız denetim kuruluşlarını denetleme işleri için görevlendirebilir. (3476 Sayılı Kanunla değişik)

Bunlara müteallik esaslar 90. madde gereğince hazırlanacak tüzükte belirtilir.

DOKUZUNCU BÖLÜM ÇEŞİTLİ HÜKÜMLER

A) SİYASİ FAALİYET YASAĞI :

Madde 92 - (3476 Sayılı Kanunla değişik) Kooperatif ve üst kuruluşlar; siyasi maksatlı veya genel güvenlik, asayiş ve kamu düzenini bozmaya yönelik faaliyet gösteremez ve kooperatif ve üst kuruluş faaliyetleri bu maksatlara alet edilemez.

Kooperatif ve üst kuruluşlar siyasi partilerden ve teşekküllerden veya birinci fıkrada belirtilen faaliyetlerde bulunan kişi ve teşekküllerden herhangi bir surette maddi yardım kabul edemezler, bunlara maddi yardımda bulunamazlar. Kooperatif ve üst kuruluşlarının yönetim ve denetim kurulları, kuruluşlarını temsilen siyasi partilerin yapacakları her türlü toplantılara katılamazlar.

B) MUAFLIKLAR :

Madde 93 - 1. Kooperatifler, kooperatif birlikleri, kooperatif merkez birlikleri ve Türkiye Milli Kooperatifler Birliği,

a) Birbirlerinden ve ortaklarından aldıkları faiz ve komisyonlar ile ortaklarına kefalet etmeleri dolayısıyla bunlardan aldıkları paralar, banka ve Sigorta Muameleleri Vergisinden,

b) Her nevi defterlerin ve anasözleşmelerin tasdiki ve açılış tasdiklerinde sayfalarının mühürlenmesi her nevî harçtan ve Damga Vergisinden,

e) Kiraya verilmediği veya irat getiren bir cihete tahsis edilmediği müddetçe sahip oldukları gayrimenkul mallar üzerinden alınacak her türlü vergilerden,

d) Ortakların temlik edecekleri gayrimenkuller her türlü vergi ve harcıdan muafittir.

2. Gayrimenkullerin irtifak haklarının ve gayrimenkul mülkellefiyetinin kooperatiflere, kooperatif birliklerine, kooperatif merkez birliklerine Türkiye Milli Kooperatifler Birliğine sermaye konulması halinde bunlar Emlak Alım Vergisi Kanununun 9 maddesindeki indirimli nisbeten,

3. 5422 sayılı Kurumlar Vergisi Kanununun 199 sayılı Kanunla değişik 7. maddesinin 16. bendindeki esaslar dahilinde Kurumlar Vergisi muallîğından, faydalanırlar.

4. Kooperatifler, kooperatif birlikleri ve kooperatifler merkez birlikleri faaliyete geçen üst kuruluşlara girmedikleri takdirde, bu maddenin 1 nolu fıkrasının (b) bendi ile 2 nolu fıkrasından gayri fıkralarında yazılı muafliklardan istifade edemezler.

C) TANITMA VE EĞİTİM HİZMETLERİNİ SAĞLAYACAK FON :

Madde 94 - Kooperatifçiliğin tanıtılması, eğitimi ve organizasyonlarında yol göstermek, öğütleriyle yönetim ve faaliyetlerine yardımda bulunmak gibi hizmetler için Kooperatiflerin yıllık bilançolarına göre hâsıl olan müsbet gelir gider farkının % 1'i Ticaret Bakanlığı emrinde bir fona yatırılır.

(K. K. 83. m)

D) UYUŞMAZLIK, HAKEM KURULLARI :

Madde 95 - Kooperatif organları ile kooperatifler, kooperatiflerle bağlı bulundukları kooperatif birlikleri, kooperatif merkez birlikleri ve Türkiye Milli Kooperatifler Birliği arasında işgal konularına giren hususlardan dolayı çıkan anlaşmazlıklar, genel hükümler saklı kalmak şartıyla anasözleşmelerinde öngörülen hakem kurullarınca da halledilebilir.

E) SAKLI HÜKÜMLER :

Madde 96 - 2834 sayılı Tarım Satış Kooperatifleri ve Birlikleri Kanunu ile 2836 sayılı Tarım Kredi Kooperatifleri Kanunu hükümleri ve 7116 sayılı Kanunun yapı kooperatiflerine ait hükümleri saklıdır. Şu kadar ki, yukarıda zikredilen kanunlarda açıklık olmayan hallerde bu kanunun hükümleri uygulanır.

Madde 97 - 2834 ve 2836 sayılı Kanunlarla kurulan kooperatif ve kooperatif birlikleri, kooperatif merkez birlikleri halinde teşkilâtlanabilecekleri gibi Türkiye Milli Kooperatifler Birliğine de girebilirler.

F) ANONİM ŞİRKET HÜKÜMLERİNE ATIF :

Madde 98 - Bu kanunda aksine açıklama olmıyan hususlarda Türk Ticaret Kanunundaki Anonim Şirketlere ait hükümler uygulanır.

G) DAVALARIN NİTELİĞİ VE MUHAKEME USULÜ :

Madde 99 - Bu kanunda düzenlenen hususlardan doğan hukuk davaları, tarafların tâcir olup olmadıklarına bakılmaksızın ticari dava sayılır.

Bu davalarda basit mahkeme usulü uygulanır.

H) KALDIRILAN HÜKÜMLER :

Madde 100 - Türk Ticaret Kanunun kooperatiflere ait 6. faslını teşkil eden 485-502. maddeleri yürürlükten kaldırılmıştır.

GEÇİCİ HÜKÜMLER

GEÇİCİ MADDE - (16.11.1971 tarih 1496 sayılı Kanunun 1. maddesiyle eklenen) Halen kurulmuş ve faaliyette bulunan kooperatifler sözleşmelerini üç sene içinde bu kanun hükümlerine intibak ettirmek zorundadırlar. Bu hususa riayet etmeyen kooperatifler dağılmış sayılırlar. Kanunen tasfiye ile vazifelendirilmiş kimseler tarafından dağılmadan başlayarak 2 ay içinde tasfiyeye geçilmediği takdirde Ticaret Bakanlığı veya Hazine tarafından mahkemeden tasfiye memuru atanması istenebilir.

Anasözleşmelerini bu kanuna intibak ettirmek için kooperatiflerin yapacakları genel kurullar olağan kurulların usul ve çoğunluğuna göre toplanır ve karar verilir.

GEÇİCİ MADDE - (8.6.1981 tarih ve 2475 sayılı kanunla eklenen) Bu kanunun yayınından önce kurulmuş bulunan ve Kamu Kuruluşlarından kredi alan Yapı Kooperatiflerinin anasözleşmelerindeki 1163 Sayılı Kooperatifler Kanununun bu kanunla değişik 52 nci maddesine aykırı hükümler, herhangi bir işlem yapılmaksızın anılan maddeye göre düzeltilmiş sayılır.

İ) YÜRÜRLÜĞE GİRME :

Madde 101 - Bu kanun yayımlandığı tarihten 3 ay sonra yürürlüğe girer.

1) KANUNU YÜRÜTECEK MAKAM :

Madde 102 - Bu kanun hükümlerini Bakanlar kurulu yürütür.

**1163 SAYILI KOOPERATİFLER KANUNUNUN BAZI MADDELERİNİN
DEĞİŞTİRİLMESİ VE BU KANUNA İKİ EK MADDE EKLENMESİ
HAKKINDA KANUN**

Kanun No. : 3476

Kabul Tarihi : 6.10.1988

Resmi Gazete Tarihi : 25.10.1988

Sayı : 19970

Madde 1 - 25 : (1163 sayılı Kanun metnine işlenmiştir.)

Madde 26 - 1163 sayılı Kooperatiller Kanununa aşağıdaki ek maddeler eklenmiştir.

İlgili bakanlık:

EK MADDE 1 - Bu Kanunda geçen Bakanlık isimleri "İlgili bakanlık" olarak değiştirilmiştir.

İlgili bakanlık deyiminden, bu Kanun kapsamındaki tarımsal amaçlı kooperatiller ve üst kuruluşları için Tarım Orman ve Köyşleri Bakanlığı, diğer kooperatiller ve üst kuruluşlar için de Sanayi ve Ticaret Bakanlığı anlaşılar.

Cezai sorumluluk

EK MADDE 2 - 1.8 inci maddenin üçüncü fıkrasına, 16 ncı maddenin beşinci fıkrasına, 56 ncı maddenin altıncı fıkrasına, 59 uncu maddenin dördüncü, altıncı, yedinci ve sekizinci fıkralarına ve 90 ıncı maddenin beşinci fıkrasına aykırı hareket eden kooperatif ve üst kuruluşlarının yönetim kurulu üyeleri ve memurları fiilin önem ve mahiyetine göre üç aydan iki yıla kadar hapis ve yüzbin liradan bir milyon liraya kadar ağır para cezası ile cezalandırılırlar.

2. Genel kurulu olağan toplantıya çağırmayan yönetim kurulu üyeleri ile 2 nci maddenin dördüncü fıkrasına, 8 inci maddenin ikinci fıkrasına, 16 ncı maddenin birinci fıkrasına, 86 ncı maddenin ikinci fıkrasına ve 90 ıncı maddenin üçüncü fıkrasına aykırı hareket eden kooperatif ve üst kuruluşlarının yönetim kurulu üyeleri fiilin önem ve mahiyetine göre bir aydan altı aya kadar hapis ve elli bin liradan beşyüzbin liraya kadar ağır para cezası ile cezalandırılırlar.

3. 56 ncı maddenin ikinci ve dördüncü fıkralarına, 66 ncı maddeye ve 67 ncı maddeye aykırı hareket eden kooperatif ve üst kuruluşlarının denetim kurulu üyeleri fiilin önem ve mahiyetine göre bir aydan altı aya kadar hapis ve ellibin liradan beşyüzbin liraya kadar ağır para cezası ile cezalandırılırlar.

4. 92 ncı madde hükümlerine aykırı hareket eden kooperatif kurucuları, yönetim kurulu başkan ve üyeleri ve bu fiil genel kurulda vuku bulmuşsa buna müsamaha eden genel kurul başkanı, üç aydan bir yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

Bu maddede öngörülen hürriyeti bağlayıcı cezalar paraya tahvil edilemez.

İlgili bakanlık, kooperatifler ve üst kuruluşlarının yönetim ve denetim kurulu üyeleri ile memurları hakkında görevlerine ilişkin olarak işledikleri suçlardan dolayı açılan kamu davalarına müdahale talebinde bulunabilir.

GEÇİCİ MADDE 1 - Ünvanları 1 inci maddede belirlenen esasa uymayan kooperatifler ve üst kuruluşları, anasözleşme değişikliği yapmak suretiyle ünvanlarını altı ay içinde bu Kanuna uygun hale getirerek tescil ettirmek zorundadırlar.

Bu Kanununun 14 üncü maddesiyle değiştirilen 56 ncı maddenin birinci fıkrasının (2) numaralı bendine göre, aynı türde birden fazla kooperatifte yönetim kurulu üyesi olanlar, Kanunun yürürlüğe girmesini takip eden 3 ay içerisinde bu üyeliklerinden yalnız birini tercih ederek diğerlerinden ayrılırlar.

GEÇİCİ MADDE 2 - Bu Kanunun yürürlük tarihinden önce tüzelkişilik kazanmış olan kooperatif üst kuruluşları bu Kanunun hükümlerine göre kurulmuş sayılır.

GEÇİCİ MADDE 3 - Halen kurulmuş ve faaliyette bulunan kooperatifler, anasözleşmelerini iki yıl içerisinde bu Kanun hükümlerine intibak ettirmek zorundadırlar. Bu hususa riayet etmeyen kooperatifler dağılmış sayılır. Kanunen tasfiye ile görevlendirilmiş kimseler tarafından dağılmadan başlayarak iki ay içerisinde tasfiyeye geçilmediği takdirde, ilgili bakanlık veya Hazine tarafından mahkemeden tasfiye memuru atanması istenebilir.

Anasözleşmelerini bu Kanuna intibak ettirmek için kooperatiflerin yapacakları genel kurullar, olağan genel kurulların usul ve çoğunluğuna göre toplanır ve karar verirler.

MADDE 27 - Bu Kanunun 26 ncı maddesiyle eklenen ek ikinci maddenin dört numaralı bendinin ikinci fıkrası hükmü Kanunun yayımı tarihini takip eden altı ay sonra, diğer hükümleri yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 28 - Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

Not: EK 2 nci maddde yer alan "hürriyeti bağlayıcı payların cezalar tahvil edilmez" hükmü 25.4.1988'den itibaren yürürlüğe girecektir. (Bkz. Md. 27)

25.10.1988 ÖNCESİ KANUN DEĞİŞİKLİKLERİ

1163 Sayılı Kooperatifler Kanununun Bir Maddesini Tadil Eden Kanun

KANUN NO : 1496

Kabul Tarihi : 16.11.1971

Resmi Gazete Tarihi : 27.11.1971

Sayısı : 14025

(1163 Sayılı Kooperatifler Kanunu Metnine İşlenmiştir.)

Kooperatifler Kanunu'nun 52. maddesinin Değiştirilmesi ve Bu Kanuna Bir Geçici Madde Eklenmesine Dair Kanun

KANUN NO : 2475

Kabul Tarihi : 8.6.1981

Resmi Gazete Tarihi : 10.6.1981

Sayısı : 17366

(1163 Sayılı Kooperatifler Kanunu Metnine İşlenmiştir.)

1163 Sayılı Kooperatifler Kanununun 19 uncu Maddesinin 2 İnci ve 3 üncü Fıkralarının Değiştirilmesi Hakkında Kanun

KANUN NO : 3381

Resmi Gazete tarihi : 25.6.1987

Sayısı : 19498

(1163 Sayılı Kooperatifler Kanunu Metnine İşlenmiştir.)

TÜRK-İŞ
Bilgi Merkezi

TÜRK-İŞ Bilgi Merkezi

347.725 116 1985